

Záhada žižkovského kostela: Kam se dívá svatý Prokop?

27.10.2025

Svatostánek v Seifertově ulici představuje jednu z duchovních dominant Žižkova. Tušíte, proč kříž na jeho věži nesměruje k Římu ani na Hradčany, ale na Sázavu?

Na Sladkovského náměstí, obklopený činžovními domy a školní budovou, se tyčí novogotický kostel svatého Prokopa — duchovní srdce Žižkova. Jeho štíhlá, 73 metrů vysoká věž tvoří nezaměnitelnou siluetu čtvrti už déle než století. Cesta k novému svatostánku byla ale zdlouhavá. Katolická žižkovská obec byla totiž koncem 19. století chudá. Zároveň ale stále početnější — jak rostl Žižkov, rostly i zástupy věřících. Místem jejich setkávání byl sv. Roch. Když se ale přiblížila jeho generální oprava, věřící se scházeli pod širým nebem přímo před školou na Komenského náměstí. Při ošklivém počasí sloužil katecheta Josef Houzvička mše v tělocvičně ústavu. To se ale lidem nelíbilo. Vznikl spolek pro stavbu nového kostela, všudypřítomná chudoba však nutila hledat provizorní řešení.

Tím řešením se stal bývalý hostinec s tanečním sálem, který stál ve Štítného ulici č. p. 520. Když dům koupila obec, stala se z hostince kaple zasvěcená Panně Marii, která pojala až 1 000 osob. Fungovala do roku 1919, kdy zastupitelé rozhodli, že prostor má sloužit lidově-výchovným účelům. Tehdy se zrodila takzvaná Masarykova síň hostící kulturní akce. Po druhé světové válce se proměnila na Síň lidové umělecké tvořivosti, z níž se po roce 1989 stalo Žižkovské divadlo Jára Cimrmana.

V roce 1898 byl zatím položen základní kámen nového kostela a jeho stavba mohla začít. A nejen to — hned vedle rostla budova reálky, dnešního Gymnázia Karla Sladkovského, o kus dál pak obecní dům i městské lázně. Roku 1903 byl nový kostel slavnostně vysvěcen a začal sloužit věřícím. Pojal skoro dva tisíce lidí a skoro vždycky bývalo plno. Každý chtěl vidět nové zařízení i výzdobu, zejména barevné vitráže s výjevy ze života sv. Prokopa vyhotovené podle předlohy malíře Karla Klusáčka. Klusáček se v Praze dobře zapsal do životů milovníků piva. Spolek Za starou Prahu, v jehož čele tehdy malíř stál, zachránil totiž slavný renesanční dům U Vejvodů, stojící nedaleko dnešní Národní třídy. Ten dlouho chátral a hrozilo mu, že bude i se svým historickým pivovarem zbořen. Spolek dům koupil, nechal jej pod vedením architekta Josefa Fanty opravit a pak v něm otevřel Plzeňskou restauraci.

Vedle pestrobarevných vitráží se žižkovský svatostánek pyšní taky o dost starším a nejspíš i vzácnějším dílem — obrazem Svatý Václav, obránce Prahy proti Švédům, jehož autorem je český barokní malíř Karel Škréta. Dílo vzniklo roku 1649, kdy byl svatováclavský kult velice silný. Obraz se na Žižkov dostal při zrodu kostela. Předtím patřil emauzskému klášteru, jenže tamní řád německých benediktýnů českého patrona nechtěl, a tak ho nabídl dál. To přišlo sv. Prokopu vhod, protože prostředky na jeho výstavbu i výbavu už byly téměř vyčerpané.

Ke kostelu se váže i jedna záhada. Jedná se o kříž na věži. Kostely se totiž často stavěly s orientací východ

— západ a stejným směrem se pak „dívá“ i kříž — jenže u Prokopa je to jinak. Všimli si toho žižkovští rodáci a není to tak dávno, co udělali test, při němž přiložili orientaci kříže na mapu. Ten nemířil ani na Hradčany, ani k Římu. Když pak použili mapu středních Čech, bylo jasno. Symbol směřuje na jihovýchod, tedy přímo k městu Sázava, kde je i jeden z nejstarších českých klášterů — místo zasvěcené sv. Prokopu. Jestli to je záměr, se zatím nepotvrdilo.

Galerie

4 fotografie

